

Қаражон шағын жинақталған жалпы орта мектебі
Ата-аналар жиналысының
Хаттамасы № 1

Қаражон ауылы

24.09.2021 жылы

Қатысқандар: 130

1-11 сынып оқушыларының ата-аналары, мектеп әкімшілігі, сынып жетекшілер, мектеп психологы, мектеп медбикесі.

Тақырыбы: «Отбасы тәрбиесі – қоғам негізінің бастауы»

Күн тәртібінде:

1. Жаңа 2021-2022 оқу жылың басталуы.
- а) Мектептің жылдық жоспарымен таныстыру
- б) Ата –ананың бала алдындағы міндеті
2. Баяндама: «Отбасы тәрбиесі – қоғам негізінің бастауы»
3. Ата –аналар комитетін сайлау.
4. Кәмелетке толмаған жасөспірімдердің арасында құқық бұзушылық пен қылмысты болдырмау және оның алдын алу.
5. «Баланың оқу іс - әрекетіне көмек» (психологиялық тренинг)
6. Жолдарда қауіпсіздікті сақтайық (ана - аналарға ескерту)
7. Әр түрлі мәселелер

Тыңдалды:

I. Күн тәртібіндегі бірінші мәселе бойынша мектеп директоры С. Шокаманов сөз алды: Жаңа 2021-2022 оқу жылында атқарылған жұмыстарға талдау жасап өтті. Тәртіп бұзудың алдын алу жұмыстары- ата-аналар қауымдастығымен жұмысты дұрыс жолға қойғанда ғана нәтижесін беретіні анық. Осыған орай өткен оқу жылында мектебіміздің тәрбие орталығы ата-аналармен жоспарға сай жүйелі жұмыс жүргізді. 2021-2022 оқу жылына арналған мақсат міндеттерге тоқталып өтті.

1. Оқушылардың бос уақытын тиімді пайдалану мақсатында үйірме жұмыстарын жандандыру.
2. Тәрбие сағаттарының мазмұнын, формасын өзгерту.
3. Тәртіп бұзушылық пен қылмыстың алдын алу жөніндегі құқықтық білім беру жұмысы жандандырылсын.
4. Сынып жетекшілер тарапынан тәртібі қиын балалармен мектеп психологтармен біріге отырып, жұмыс жүргізсін.
5. Ата-аналармен бала тәрбиесіндегі проблемалар іс-шараларға байланысты жұмыс түрін бірлесе отырып жүргізу керек екендігін, ата –ананың бала алдындағы міндетін айтып өтті.

II. ДТІЖО Т. Үсенов «Отбасы тәрбиесі – қоғам негізінің бастауы» тақырыбында баяндама оқыды: Отбасы-адам баласының өсіп-өнер, қаз тұрар, қанат қағар ұясы, алтын бесігі. Тәрбиенің кілті-отбасының өмір тіршілігіне байланысты. Әсіресе, ата-ананың адамгершілік бейнесі балаларды тәрбиелеудің негізгі көзі. «Қыран ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» ғой. Бала өмірінің алғашқы күнінен бастап ата-ана өздерінің негізгі борыштарын атқаруға кіріседі, яғни оларға тәрбиеші бола бастайды. Отбасының берік негізі міне, рухани мүдденің бірлігінде болмақ. Оның біртұтас тату болуы береке бірлігі ең алдымен әке-шешенің бір-біріне, балаларына қалай қарайтындығына байланысты.

Ерте кезде балалар оқыса да, оқымаса да дін талап еткен тұрмыс ережесін білуге, орындауға тиісті болған. Ғасырлар бойы қалыптасқан, халық дәстүрлері мен салттары болған, отбасы тәртібі солар арқылы қатаң реттеліп отырған. Мысалы: қызға қандай киім лайықты, шашты бір өрім бе, әлде екі өрім етіп өруі дұрыс па, оны шашбаумен сәндеу керек пе, не орамалдың, не кимешектің астына жасырып қойған жөн бе? дейтін жайларды жіктеген. Ал, қазіргі кезде қыздарымыздың кіндігін көрсетіп жүруі, жарассын-жараспасын киімдерді киюі, өміріміздің бір бөлшегіне айналғанын жасыра алмаймыз. Баланың жақсы адам болуы тек ғана өмірдің ағымынан қалмай киіну ғана емес, ең негізгісі өмірден өз орнын таба алатын азамат ретінде тәрбиелеу жағы ақсап жатады деп сөзін аяқтады.

III. Ата-аналар комитеті құрамын қайта сайлау жөнінде төраға

С. Жұмаханов ата-аналарға ұсыныс жасады. Ата-аналардың бірауыздан шешімі бойынша төмендегіше комитет құрамы ұсынылды:

Ата-аналар комитетінің төрағасы:

1. Жұмаханов Сайлаубек

Ата-аналар комитетінің мүшелері:

2. Талдыбаева Жанар – хатшы

3. Төлбасиев Тасболат – мүшесі

4. Темірханова Талшагүл – мүшесі

5. Төлбасиева Нәзігүл – мүшесі

6. Жұмаханов Оралхан - мүшесі

IV. Учаскелік полиция инспекторы Д. Әшімбеков кәмелетке толмаған жасөспірімдердің арасында құқық бұзушылық пен қылмысты болдырмау және оның алдын алу бағытында жасалып жатқан жұмыстарға тоқталып, қылмыстың алу жөнінде кеңестер берді және жаңа оқу жылының басынан бастап ата-аналарға балаларың құқық бұзушылық іс әрекеттерге жол бермеуін, мектепке кешікпей келуін,

сабақтан себепсіз қалмауын және ұялы телефон ұстамауын, түн мезгілінде көшеге шығармауын ескертті.

Ү. Мектеп психологы А. Жаңылбекова ата-аналармен психологиялық тренинг жүргізді: Сәтті күн болсын, құрметті ата - аналар!

Ата - аналар үшін "Баланың оқу іс - әрекетіне көмек беру"

1. Баланың сабағын жеңілдететін жағдай жасауға тырысыңыз, тұрмыстық – жақсы тамақтану, тұрақты режим, толыққанды ұйқы, жайлы тұрмыстық жағдай, сабақ оқуға жайлы және ыңғайлы орын; эмоционалдық – баланың мүмкіндігіне сенімділік артыңыз, табысты орындауынан үміт күтіңіз, кішкене жетістігі болса да, қуанышыңызды білдіріңіз, баланың оқуына төзімділік, мейірімділік танытыңыз, бала үлгермей жатсақатты сөйлемеңіз; мәдени – балаңызды анықтамалармен, сөздіктермен, атластармен, бейнетаспалармен, мектептің оқу бағдарламасына сәйкес кітапшалармен қамтамасыз етіңіз.

2. Өз балаңызды тыңдаңыз: ол жаттауға, есте сақтауға берген тапсырманы айтып шықсын, жазуға берген мәтінді бөліп-бөліп, асықпай оқыңыз, оқулықтағы сұрақтар бойынша сұраңыз т.с.с.

3. Өзіңіздің бала кезіңіздегі жетістіктеріңіз туралы айтып, білімдеріңізбен бөлісіңіз.

4. Ата-ананың назарында баланың бағасы ғана емес, білім болу керектігін есте ұстаңыз. Сондықтан да баланың болашағы туралы ойлап, алған білімінің қай кезде, не үшін қажеттілігін түсіндіріңіз. Баланың оқуға белсенділігін тудыратын отбасылық дәстүрлер мен әдеттер құрыңыз,

5. Баланың бос уақытын құр қалдырмай, оны мазмұнды әрі, пайдалы етіп өткізуге көмектесіңіз.

6. Балаңызды оқу үлгеріміне қарамай, жақсы көретініңізді сездіріңіз.

7. Балаңызды жан-жақты бақылау үшін және мүмкін көмектер көрсету үшін әрдайым балаңыздың қатысатын үйірмелерінің, факультативтерінің, қосымша сабақтарының, сабақ кестесімен танысыңыз. т.б.

ҮІ. Учаскелік полиция инспекторы Д. Әшімбеков күн тәртібіндегі мәселе жолда, көшедегі қауіпсіздікті сақтау, алдын алу кәметке толмаған оқушы балалардың көлік жүргізуіне тыйым салу, қадағалау жөнінде ана - аналарға ескерту жасады.

Жоғарыда айтылған мәселелерді, ұсыныс-пікірлерді қорытындылай келе, төмендегідей шешім қабылданды.

Шешім:

1. Жаңа 2021-2022 оқу жылына қойылған мақсат-міндеттер назарға алынсын.

2. Ата-ана отбасылық тәрбиеге көңіл аударсын.

3. Ата-аналар комитеті төмендегі құрамда бекітілсін:

Ата-аналар комитетінің төрағасы:

1. Жұмаханов Сайлаубек

Ата-аналар комитетінің мүшелері:

2. Талдыбаева Жанар – хатшы

3. Төлбасиев Тасболат – мүшесі

4. Темірханова Талшагүл – мүшесі

5. Төлбасиева Нәзігүл – мүшесі

6. Жұмаханов Оралхан - мүшесі

4. Оқушылар сабақтан себепсіз калмауын, көшедегі қауіпсіздігі, кешікпеуі, қымбат бұйымдар, ұялы телефон әкелмеуі ата-аналар тарапынан қатаң қадағалансын.

Жиналыс төрағасы

Мектеп директоры

Хатшы

С. Мұрағалиев
С. Шоқаманов
Ж. Талдыбаева

Жұмаханов С.

Шоқаманов С.

Талдыбаева Ж.

Қаражон шағын жинақталған жалпы орта мектебі
Жалпы ата-аналар жиналысының
Хаттамасы № 2

Қаражон ауылы ,

Өтілген күні: 21 қаңтар 2022 жыл

Уақыты: Сағ. 15.00-де

Қатысқандар: мектеп әкімшілігі, учаскелік инспектор, сынып жетекшілері ата-аналар, ауыл ақсақалдары, қамқоршылық кеңестің мүшелері, мектеп медбикесі. (67 адам)

Тақырыбы: «Мектеп пен отбасы арасындағы ынтымақтастық»

Күн тәртібінде:

1.Баяндама: «Мектеп пен отбасы арасындағы ынтымақтастық»

ДТІЖО Т. Үсенов

2.2021-2022 оқу жылының I жарты жылдығында жүргізілген оқу – тәрбие жұмыстарының (I,II тоқсан) қорытындылары.

а) Оқушылардың сабақ үлгерімі

б) Оқушылардың сабақтан себепсіз қалғаны ОІЖО Ж. Омарбеков

3.Құқық бұзушылықтың алдын алу

а)«Заң бұзушылық неге әкеліп соғады?»Учаскелік инспектор Д. Әшімбаев

4.«Дені сау ұрпақ –ел болашағы» «Қамқорлық» акциясы ӘП Н. Ниязбеков

5. «Салауатты ұрпақ-біздің болашағымыз» (дәрігерлік кеңес).

Медбике А. Боранбаева

6.Әр түрлі мәселелер

Тыңдалды:

Жиналысты ата-аналар комитеті төрағасы ашып, кезекті күн тәртібіндегі бірінші мәселе бойынша баяндамаға берді. Директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Т. Үсенов «Мектеп пен отбасы арасындағы ынтымақтастық» тақырыбында баяндама оқыды.

Т. Үсенов: Отбасы бүкіл ғасырлар бойы адам баласы тәрбиесінің құралы болып келеді. Сондықтан ол адам үшін ең үлкен мәнге ие орта. Отбасы белгілі дәстүрлердің, жағымды өнегелердің, мұралардың сақтаушысы. Онда бала алғашқы рет өмір жолымен танысады, моральдық нормаларды игереді. Сондықтан отбасылық өмір жеке адамның азамат болып өсуінің негізі.

Отбасы- оқыту мен тәрбие жұмысындағы мектептің одақтасы. Ол бала тәрбиесі жөнінде мектеппен тығыз байланысты болуды өте жақсы

түсінеді. Өйткені бала тәрбиесінің отбасында, мектепте нәтижелі болуы осындай ынтымақтастыққа негізделеді.

Отбасы тәрбиесі-бұл қоғамдық тәрбиенің бір бөлігі, мемлекет алдындағы ата-аналардың борышы екедігін айрықша атап өтті.

Ата-аналар комитеті төрағасы С. Жұмаханов сөйледі. Ол ата-аналарды 2020-2021 оқу жылының I жарты жылдығындағы атқарылған жұмыстар есебімен таныстырды. “Жалпы ата-аналар жиналысынан бастап, ата-аналар комитеті оқушылардың ҰБТ, кешенді тестке дайындық жұмыстарына тәрбие саласындағы ән-күй, өнер, сурет байқауларына, спорттық жарыстарға, мерекелік іс-шараларға, көрермен, жанкүйер, тікелей қатысушы ретінде қатысып жүргендігін, шама-шарықтарынша қолдау көрсетіп жатқандығын айтты.

Екінші мәселе бойынша мектеп директорының оқу ісі жөніндегі орынбасары Ж. Омарбеков сөз алып, 2021-2022 оқу жылының I жарты жылдығында оқу-тәрбие саласында бір қатар жұмыстар атқарылғанын айтып өтті. Мектеп бойынша оқушылардың білім сапасы, сыныптар бойынша ілгерілеу, кейбір кемшіліктерге тоқталды. Олимпиада көрсеткіштері мен 4,9 және 11 сыныптар бойынша алынған сынамалы тест қорытындыларымен таныстырды. Оқушылардың сабаққа қатысу пайызын атап өтті.

Құқық бұзушылықтың алдын алу бойынша Учаскелік инспектор Д. Әшімбеков баяндама жасады. Жасөспірімдер арасындағы қылмыс пен құқық бұзушылықтың алдын алуға байланысты ауданда атқарылып жатқан жұмыстарға тоқталды. Қаламызда жасөспірімдер арасындағы құқықбұзушылықтың алдын алу мақсатында прокуратура, ішкі істер, сынып жетекшілер мен ата-аналардың қатысуымен «Түнгі қаладағы бала», «Жасөспірім», «Жазғы демалыс», «Бала және отбасы» бірлескен профилактикалық рейдтері жүргізілуде. Қазіргі таңда ішкі істер органдарымен бірлесе отырып балаларға қатысты қатыгез қарым-қатынас пен зорлық-зомбылықтың алдын алу, «Түнгі қаладағы бала» профилактикалық рейдтерді өткізу, жасөспірімдер мен балалар арасындағы қайғылы жағдайлардың алдын алу бойынша іс-қимыл жоспарлары жүзеге асырылуда. Дегенмен де, алдын алу бойынша атқарылып жатқан жұмыстарға қарамастан, кәмелетке толмағандар арасындағы құқықбұзушылықтың орын алуына итермелейтін бірқатар себептер де бар екендігі туралы айтып өтті.

Оқушылардың сабақ кезінде жұма намаз, айт намаз сияқты шараларға қатысуға рұқсат жоқ екендігі қатаң ескертілді. Мектеп мұғалімдері оқушылар арасында діни киім киетіні жоқ екені және осы жерде мектеп оқушыларының формасы туралы сөз болды. Мектеп оқушылары мектеп формасымен қамтылғандығы, өз дәрежесінде екендігі айтылды.

Жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті білім қорының жаратылуы бойынша тұрмысы төмен оқушыларға мемлекет тарапынан және қоғамдық ұйымдар, демеушілер тарапынан көмектің көрсетілуі бойынша Н. Ниязбеков мағлұмат берді. «Жалпыға бірдей білім беру қоры» есебінен 25.08.2021 ж. 1390150 теңгелік киім-кешек және оқу құралдары берілді. Берілген киім-кешек және оқу құралдары осы мекепте оқитын аз қамтамасыз етілген, көп балалы, жетім, жартылай жетім отбасынан шыққан балаларға берілді. Бірініші кезекте оқулықпен жағдайы төмен, аз қамтамасыз етілген отбасылардың балалары қамтылатынын ескертіп айтты. Мектеп мұғалімдері мен демеушілер тарапынан 7 оқушы тегін мектеп формасымен қамтылды.

Медбике А. Боранбаева «Салауатты ұрпақ-біздің болашағымыз» тақырыбында ата-аналарға дәрігерлік кеңес берді.

Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті елу елдің қатарына кіруі жөнінде мемлекет басшысы алға қойған міндетті жүзеге асыруда халықтың денсаулығы ең маңызды мәселе болып табылады. Қазіргі уақытта әлеуметтік жағдай, өмір сүру ұзақтығының төмендеуі және адам экологиясының қолайсыздығы бүкіл өркениетті әлем үшін көкейтесті мәселе болып отыр.

Салауаттылық - ішкіліктен, есірткі, темекіден аулақ болу, дене және жан тазалығын сақтау, тіпті қарапайым түрде айтсақ адамның киім киісі, тамақты қалыппен ішуі де кіретін игі іс-әрекет. Өмір заңдылығы салауатсыздықты кешірмейді, оғаш қылықтар түбінде опық жегізеді.

Жасөспірімдердің салауаттылық өмірге ұмтылысы, зиянды әдеттерді жек көрушілігі олардың өзге адамдармен қарым-қатынасына яғни әлеуметтік ортаға тығыз байланысты. Ұрпақты өмір заңдылықтарына, салауаттылық негіздеріне бейімдеу мектеп жүйесі жүктеген маңызды да жауапкершілігі мол міндет болып табылады.

Жарыссөз: ата-аналар комитетінің төрағасы С. Жұмаханов, ата-аналар А. Есіркепов, А. Шотаев, Ұ. Нармұхамедова, Л. Өтебаевалар шығып, күн тәртібіндегі мәселелер турасында өз ой-пікірлерін, ұсыныстарын ортаға салды.

Ата-аналар жиналысында қойылған мәселелерді қорытындылай келе мектеп директоры С.Шокеманов әрбір баланың өз отбасында жастайынан алған тәрбиесінің жемісі жақсы нәтижелі болатынын, отбасы мен мектеп әрқашан тығыз байланыста болу керектігін ұқтырды.

Қ а у л ы:

1. 2020-2021 оқу жылының I жарты жылдығында атқарылған жұмыстар «қанағаттанарлық» деп табылсын.
2. Жаңа оқу жылында ББЖМ, ҰБТ және сыныптар бойынша кешенді тесттің қорытындысы бойынша жұмыстар атқару мектеп

САУРАН АУДАНЫ АДАМИ ӘЛЕУЕТТІ ДАМУ БӨЛІМІ
ҚАРАЖОН ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН ЖАЛПЫ ОРТА МЕКТЕБІ
КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

БАЯНДАМА

Тақырыбы:
«Отбасы тәрбиесі- қоғам негізінің бастауы»

Дайындаған: ДТІЖО Т. Үсенов

Қаражон ауылы

«Отбасы тәрбиесі- қоғам негізінің бастауы»

Отбасы-адам баласының өсіп-өнер, қаз тұрар, қанат қағар ұясы, алтын бесігі. Тәрбиенің кілті-отбасының өмір тіршілігіне байланысты. Әсіресе, ата-ананың адамгершілік бейнесі балаларды тәрбиелеудің негізгі көзі. «Қыран ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» ғой. Бала өмірінің алғашқы күнінен бастап ата-ана өздерінің негізгі борыштарын атқаруға кіріседі, яғни оларға тәрбиеші бола бастайды. Отбасының берік негізі міне, рухани мүдденің бірлігінде болмақ. Оның біртұтас тату болуы береке бірлігі ең алдымен әке-шешенің бір-біріне, балаларына қалай қарайтындығына байланысты.

Ерте кезде балалар оқыса да, оқымаса да дін талап еткен тұрмыс ережесін білуге, орындауға тиісті болған. Ғасырлар бойы қалыптасқан, халық дәстүрлері мен салттары болған, отбасы тәртібі солар арқылы қатаң реттеліп отырған. Мысалы: қызға қандай киім лайықты, шашты бір өрім бе, әлде екі өрім етіп өруі дұрыс па, оны шашбаумен сәндеу керек пе, не орамалдың, не кимешектің астына жасырып қойған жөн бе? дейтін жайларды жіктеген. Ал, қазіргі кезде қыздарымыздың кіндігін көрсетіп жүруі, жарассын-жараспасын киімдерді киюі, өміріміздің бір бөлшегіне айналғанын жасыра алмаймыз. Баланың жақсы адам болуы тек ғана өмірдің ағымынан қалмай киіну ғана емес, ең негізгісі өмірден өз орнын таба алатын азамат ретінде тәрбиелеу жағы ақсап жатады.

Ұрпақ – болашақ, яғни ол адамзаттың болашағы, ал отбасы кішкене мемлекет. Отбасында ынтымақ болмауынан, ерлі-зайыптылар арасындағы алауыздықтан, бірінің сөзін екіншісі тыңдамауы, бала тәрбиесін тым қиындатып жібереді сондықтан ата-ана беделден, тіл алғызу ықпалынан айырылады. Кей ата-аналар өздерінің міндеттерін тек балалардың қарнын ашырмау, киімдерін бүтіндеу деп те ойлайды. Балаларының білімін мектепте алған бағаларымен ғана бағалайды. «2» алса жаман, «5» алса жақсы. Оқу жылы ішінде бірде-бір рет балаларының сабағына қатыспайтын ата-ана, баласы бұзық болса, тәртіпсіз болса ұстаздар қауымына тіл тигізіп, қаралап жататын кездері де аз болмайды. Міне, сондықтан отбасындағы білім беру бағытындағы тәрбиесі жайына қалады. Отбасының аса маңызды міндеттерінің бірі-баланы жарқын істерге, нұрлы мұраттарға тәрбиелеу екендігін естен шығарып алған қаншама ата-ана бар десеңізші. Халқымыздың «Баланды бес жасқа дейін патшадай сыйла, бес жастан он бес жасқа дейін құлындай жұмса, одан соң өзіңе ақылшы дос сана» деген өмірлік қағидасы емес пе?! Бала тәрбиесінің алғашқы алтын қазығы туған ұясы, өз отының басындағы, ата-ана тәрбиесі. «Баланың бас ұстазы ата-анасы» демекші отбасындағы таным, түсінік қалай қалыптасса, адамның бойында қалатын сол қасиет солай қалыптасады. «Болса тәртіп, бала өседі сомданыш, қатаң ұста, бос жүрмесін сандалып» деп Жүсіп Баласағұн айтқандай, есі кіріп,

тілі шыға бастасымен-ақ баланы шектен тыс шолжандатпай, байсалды, ұғымтал, тілалғыш етіп баулу ата-ананың басты міндеттерінің бірі.

Отбасында бала тәрбиесіне теріс ықпал ететін факторлардан ата-ана әрқашан аулақ болуы керек. «Әкеге қарап ұл өсер, шешеге қарап қыз өсер», «Әке көрген оқ жонар, шеше көрген тон пішер» демекші, жалпы отбасында ұл бала тәрбиесінде әкенің, қыз бала тәрбиесінде шешенің орны ерекше. «Қызың өссе қызы жақсымен ауылдас бол, ұлың өссе, ұлы жақсымен ауылдас бол», «Ұл туса елдің қорғаны, Қыз туса елдің көркі» деп халқымыз бекер айтпаған шығар. Мұның бәрі әке-шешенің бала тәрбиелеудегі өздерінің үлгі-өнегесіне де тікелей байланысты болмақ.

Ата-бабамыз отбасы тәрбиесінде еңбекке де көп мән беріп, ол туралы да өзіндік ойларды қалдырған. «Өзің үшін еңбек қылсаң, өзі үшін оттаған айуанның бірі боласың. Адамзаттың қамы үшін еңбек қылсаң, алланың сүйген құлы боласың» деп отбасында баланы жастайынан еңбекке баулудың маңыздылығын жоғары қоя білген. «Ата – ана балаға сыншы». Балалардың бос уақытын дұрыс ұйымдастырып, немен айналысып жүргендігіне жіте көңіл бөлсе, мерзімдік басылымдарға жаздырып, әдеби шығармаларды оқуға жасынан дағдыландырса кейін бармақ тістейтін оқиғалардың алдын алуға болар еді.

Үлкенді құрметпен қадір тұту, ілтипатты қарым-қатынаста болу, сыйласа білу, ата-ананы қартайғанда қарау, кішіге қамқор болу-бұл қазақ халқы үшін жазылмаған заңдар. «Үлкенді сен сыйласаң, кіші сені сыйлайды, кіші сені сыйласа, кісі сені сыйлайды», «Аға әдепті болса, іні әдепті, апа әдепті болса, сіңлі әдепті» т. б. мақалдардан үлгі-өнеге, тәлім-тәрбиеге ерекше назар аударғанын көреміз,

Сонымен, ата-ананың тәрбиесі бала мінезінің ірге тасы. «Тәрбие – табалдырықтан басталады» нақылы өмірден алынған шындық. Бала тәрбиесі – нәзік те күрделі, әрі қоғамдық жауапкершілікке жатады. Бала – өмірдің гүлі, сол әлеуметтің болашағы. Баланы тәрбиелі де, саналы азамат етіп өсіргіміз келсе, ең алдымен өзіміз кіршіксіз таза, тәрбиелі адам болуымыз керек. Адамгершілік пен саналықтың бастапқы қарапайым белгілерін өнегелі отбасында дарытқан баланың болашағы жарқын, өмірі мәнді болмақ. «Біздің балалар-біздің қарттығымыз, жаман тәрбие-болашақтағы қайғымыз, бұл біздің көз жасымыз, бұл басқалар алдындағы, бүкіл еліміз алдындағы біздің кінәміз» демекші кең байтақ елімізде ұрпақтан – ұрпаққа жалғасып, ұяттылық, әдептілік, көргенділік, мейірімділік, шарапаттылық салтанат құрып үйлесімділік тауып жатса, сол қымбат қасиеттердің бәрі отбасы, ошақ қасында бүршік атып, бұтағын жаятынын естен шығармауымыз керек.

САУРАН АУДАНЫ АДАМИ ӘЛЕУЕТТІ ДАМЫТУ БӨЛІМІ
ҚАРАЖОН ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН ЖАЛПЫ ОРТА МЕКТЕБІ
КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

БАЯНДАМА

Тақырыбы:
**«Мектеп пен отбасы арасындағы
ынтымақтастық»**

Дайындаған: ДТІЖО Т. Үсенов

Қаражон ауылы

Мектеп пен отбасы арасындағы ынтымақтастық

Отбасы бүкіл ғасырлар бойы адам баласы тәрбиесінің құралы болып келеді. Сондықтан ол адам үшін ең үлкен мәнге ие орта. Отбасы белгілі дәстүрлердің, жағымды өнегелердің, мұралардың сақтаушысы. Онда бала алғашқы рет өмір жолымен танысады, моральдық нормаларды игереді. Сондықтан отбасылық өмір жеке адамның азамат болып өсуінің негізі.

Отбасы- оқыту мен тәрбие жұмысындағы мектептің одақтасы. Ол бала тәрбиесі жөнінде мектеппен тығыз байланысты болуды өте жақсы түсінеді. Өйткені бала тәрбиесінің отбасында, мектепте нәтижелі болуы осындай ынтымақтастыққа негізделеді.

Отбасы тәрбиесі-бұл қоғамдық тәрбиенің бір бөлігі, мемлекет алдындағы ата- аналардың борышы. Оған дәлел: балалар мекемелері жөнінде халықтың қажеттілігін толық қанағаттандыру, балалардың еңбек, спорт лагерлерінің, жас натуралистер станцияларының, ғылыми- техникалық және көркемдік шығармашылық үйірмелерінің жүйесін кеңейту; ананы, балалық шақты қорғауға ерекше көңіл бөлу; отбасы мүшелерінің демалуы үшін санаторийлердің, демалыс үйлерінің жүйесін кеңейту; аналар жағдайын еске алып, әйелдердің халық шаруашылығына қатысуын үйлестіру.

Отбасында басты мәселелердің бірі- баланың тіршілік әрекетін ұйымдастыру. Бұған баланың күн ырғағы, міндеттері, қойылатын талаптар, оның үй еңбегіне қатысуы, оқу- әрекеті бос уақытын ұйымдастыру жатады.

Отбасы, барлық уақытта да, өсіп келе жатқан ұрпақтың тәрбиесі мәселелерін шешуде үлкен мүмкіндіктерге ие болған. Қазіргі заманғы отбасының өсіп келе жатқан ұрпақтың тәрбиесі мәселелерін шешудегі ерекшелігі – ата-ананың білім және жалпы мәдени деңгейінің жоғары болуы.

Балалардың отбасынбағы тәрбиесі оның белгілі бір тұрақты әлеуметтік институт ретінде анықталады. Ол отбасы мүшелері арасындағы өзара қатынастардың қалыптасуы мен дамуына септігін тигізетін адамдардың жақындығы, туыстық қатынастар, өзара үйелмендік, тұрмыстық өмір. Отбасы тәрбиесінің артықшылығы да осы қатынастарда, оны тәрбиенің ешқандай да түрі алмастыра алмайды.

Отбасы – болашақ азаматтың әлеуметтену жолындағы алғашқы қадамдарын жасайтын бастапқы адым. Ол балаға моральдық қалпы туралы алғашқы түсініктер береді, оны еңбекке баулып, өз-өзіне қызмет ету дағдыларын қалыптастырады. Ата-ананың іс-әрекеті мен мінез-кұлқы, өмір сүру салты арқылы балаға дүниетанымдық, адамгершілік, әлеуметтік-саяси құндылықтар беріледі.

Отбасы тәрбиесінің қоғамдық және мемлекеттік тәрбиеге қарағанда артықшылығы басым. Алайда, қазіргі қоғамдық өмірде болып жатқан әлеуметтік, экономикалық және демографиялық өзгерістер отбасына белгілі бір қиыншылықтар туғызады. Ата-аналардың білім деңгейіне байланысты да отбасында ерекшеліктер орын алады. Мысалы: ата-аналардың білімі жоғары болған сайын олардың балалары мектепте жақсы оқиды. Қазіргі ата-аналар жұмыс басты болғандықтан бала тәрбиесі көбінесе білімі төмен ата мен әжелерге жүктеледі.

Қоғамда жүріп жатқан тұрғындардың материалдық жағдайға байланысты жіктелуі отбасы тәрбиесіне материалдық жағдайы әртүрлі ата-аналардың қарым-қатынасына әсер етеді. Отбасында балаларға отбасылық бюджеттің 25-50% жұмсалады. Материалдық кірісі мол отбасыларда педагогикалық көзсоқырлық, тойынғандық жағдайға алып барады. Тойынғандық дегеніміз- өмірге, өмірдегі материалдық және рухани құндылықтарға деген жеккөрінішті, келекетті қатынас.

Жастайынан осындай ортада өскен балалардың арасына торығушылар, қаңғыбастар, "қызықты" әсерді іздеушілер өсіп шығады.

Қазіргі кезде отбасының "уақталу" процесі жүруде. Ол дегеніміз- жас ата-аналардан тұратын әжесіз, атасыз отбасылар. Бұл отбасының беріктігін нығайтып, дербес ұжымды қатынастырады. Қиындықтар достық пен ынтымақтастықты нығайтып, қуаныш пен қайғыны бөлісуге тәрбиелейді. Дегенімен, жас отбасында алғашқы кезде тұрмыстың түзелмеуі, бала тәрбиесі сияқты қиындықтар кездескенімен, олард шешу қоғамның құзырында.

Отбасы мүшелерінің келуі, туылған бала санының азаюы да отбасы дамуының ерекшелігін құрайды. Қалалық отбасында бір-екі бала ғана тәрбиеленеді. Бала туудың азаюының себептері сан алуан және өте күрделі; олар ата-аналардың жұмысбастылығын; мектепке дейінгі мекемелермен қамтамасыз етілмеуі; бала тәрбиесіне шығынның көп жұмсалуы; әйел ананың шамадан тыс жұмысбастылығы; отбасының қолайсыз тұрғын үйі; тұрмыстық жағдайы; ата-аналардың "өзі үшін өмір сүруге" ұмтылған тоғышарлық ұмтылысы және т.б. Бала туудың азаюы- шағын отбасындағы тәрбие әдістерін жасау деген және педагогикалық проблеманы алуға тосады.

Қазіргі отбасы ажырасу санының едәуір артуымен сипатталады. Ажырасудың 90% тұрмыс қолайсыздығы мен дайындықсыздың салдары. Дегенмен барлық ажырасуларға жағымсыз баға беруге болмайды, өйткені кей жағдайда ажырасу баланың психикасына теріс әсер ететін ұрыс-жанжал, отбасылық кикілжінді алдын алады.

Бір балалы отбасы көпшілікпен араласу, ұжымдық қызмет тәжірибесін игеру жағынан баланы қиын жағдайға қалдырады. Бұндай отбасыларда

аға, әпке сияқты тәлімгер іні, қарындас сияқты қамқорлығына алатын бауырдың болмауы ұжымдық туыстық қатынастар аясын мүлдем тарылта түседі. Осындай жағдайда баланың қызығушылығы мен қажеттілігін қамтамасыз етуде ата-аналардың педагогикалық нормаларды сақтамауынан бастауыш сынып кезінен оның бойында тоғышарлық, ұжымды жатырқаушылық қасиеттердің қалыптасқандығын аңғарамыз.

Нарық қатынастарының дамуы нәтижесінде отбасында айтарлықтай адамгершілік тұрғыдан ересектердің де, балалардың да жаңа құндылық бағыттарын қалыптастырып, отбасы өміріне елеулі өзгерістер әкелді. Ата-ана мен мұғалімдердің міндеті – қоғамдық қатынастардың жаңа жүйесі ұсынып отырған әлеуметтік мүмкіншілікті дұрыс пайдалану. Мектеп пен отбасы балаларды тауар мен ақша қатынастарының мәдениетіне үйрету жұмыстарын ойластыру қажет, сондай-ақ алып-сату пайда табу немесе пайдақорлық емес, ол жалпы игілік үшін және өз қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін құқықтық екі жақты қызмет көрсету екенін түсіндіру. Ата-ананың маңызды міндеті балаларымен біріккен коммерциялық қызмет-әрекетке қатысып, оны бақылау, оларды баланың адалдығын, адамгершілігін, ұқыптылығын дамытатын қызмет көрсетудің әртүрін орындауға үйрету. Нарық отбасы мүшелерінің алатын орнына жанама әсер етеді, олардың өміріне жаңа әлеуметтік бағдарлар еенгізеді. Қоғамдық және мемлекеттік тәрбие беделінің төмендеуі отбасы өмірінің тәрбиесіне «өзінше» қиындық әкеледі.

Қаражон шағын жинақталған жалпы орта мектебі

Жалпы ата-аналар жиналысының
Хаттамасы № 3

Қаражон ауылы

Өтілген мерзімі: 15.05.2022 жылы

Уақыты: Сағ. 15.00-де

Қатысқандар: мектеп әкімшілігі, ата-аналар комиеті, учаскелік инспектор, сынып жетекшілері, 1-11 сынып оқушыларының ата-аналары және пән мұғалімдері мен қамқоршылық кеңес мүшелері.

Тақырыбы: «Қылмыстың алдын алудағы ата-аналар жауапкершілігі»

Күн тәртібінде:

1. «Қылмыстың алдын алудағы ата-аналар жауапкершілігі» (баяндама)
ДТІЖО Т. Үсенов
2. 2021-2022 оқу жылының III-IV тоқсанындағы білім сапасы. Жылдық қорытынды. ОІЖО Ж. Омарбеков
3. Сыныптан сыныпқа көшу емтихандары мен 9-11-сынып оқушыларын қорытынды аттестаттау. ОІЖО Ж. Омарбеков
4. Жазғы демалыстың ұйымдастырылуы:
 - а) «Аз қамтылған отбасы балаларының қала сыртындағы» жазғы сауықтыру лагерінде демалуы туралы
 - б) жазғы кезеңде қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулық жүргізу.
ДТІЖО Т. Үсенов
5. ҚР ҚК, ҚР ӘК баптарына енгізілген жаңа өзгерістермен таныстыру, түсіндіру. УПИ Д. Әшімбеков
6. Әр түрлі мәселелер

Тыңдалды:

Ата-аналар комитетінің төрағасы С. Жұмаханов ата-аналарды «Халықаралық отбасы күнімен» күнімен құттықтап, ата-аналар жиналысының тақырыбымен, күн тәртібімен таныстырып өтті. Кезекті баяндамаға берді.

Директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Т. Үсенов ата-аналар жиналысының мақсаты ата-аналарды мемлекеттік білім беру саясатының бағыттары, орта білім беру жүйесінің жетістіктері туралы хабардар ету және мектепті басқаруда педагогтар мен ата-аналардың күш-жігерлерін біріктіру екендігін айтып өтті.

«Қылмыстың алдын алудағы ата-аналар жауапкершілігі» тақырыбында директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Т. Үсенов баяндама жасап, отбасының бала тәрбиесіндегі айрықша алатын орны, біріге отырып, жүйелі жұмыс жасап, тығыз байланыс орнатқан жағдайда ғана, қылмыстың алдын алуға, жетістікке қол жеткізуге болатындығын атап өтті.

Жастар арасындағы қылмыстың алдын-алу мемлекеттің басты міндеттерінің бірі болып табылады. Жасөспірімдердің және жастардың қылмысы туралы

мәселе құқық қорғау жүйесінің ғана емес, сонымен қатар басқа да мемлекеттік ұйымдардың және азаматтық қоғам институттарының үнемі қадағалауын талап ететін басты мәселенің бірі.

Жасөспірім 14 жастан бастап қылмыстық жауапкершілікке тартылады. Сот тәжірибесі көрсеткендей, кәмелетке толмағандар көбінесе ұрлық, тонау секілді қылмыстар жасайды. Соңғы кезде аталған қылмыстар ішінде ұялы-телефондарды ұрлау жиі орын алуда. Мұндай қылмыстық істер бойынша жәбірленушілер құқық бұзушылардан жасы кіші, әлсіздеу, кәмелеттік жасқа толмағандар болып табылады.

Сот тәжірибесі көрсеткендей жасөспірімдер өз әрекеттерімен қауіп төндіретіндігі түсіндіреді. Жасалатын іс-әрекеттің қауіптілігі жасөспірімге «өзгенің өмірі мен мүлкіне тиіспе», дегенді бала кезінен ата-анасы немесе тәрбиеленушілерінің үйретуіне байланысты. Кішкентай кезден бастап пайдалы ақыл-кеңес, дұрыс бағыт беру нәтижесінде қылмыстық әрекеттердің қауіптілігін сездіруге болады.

Күн тәртібіндегі екінші мәселе жөнінде оқу ісі жөніндегі орынбасар Ж. Омарбеков сөз алып, 2021-2022 оқу жылының III-IV тоқсанындағы 1-11 сыныптар бойынша барлық пәндердің білім сапасының тоқсандық, жылдық қорытындыларымен таныстырып өтті. Сонымен бірге, Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгілік қағидаларымен таныстырды, 9-11-сынып оқушыларын қорытынды аттестаттау бойынша БҒ министрлігі бұйрығымен бекітілген мемлекеттік емтихандар, пәні, өту мерзімі, дайындық кестесімен де ата-аналарды хабардар етті.

Оқушылардың жазғы демалысын ұйымдастыру шаралары туралы ДТІЖО Т. Үсенов баяндамасында 2021-2022 оқу жылында да мектеп жанынан ақысыз, тамақсыз демалыс лагері ашылатынын, оған жартылай жетім, аз қамтамасыз етілген, көп балалы отбасы балаларынан 1-7 сынып оқушыларынан 30 бала қамтылғанын, лагерь мамырдың 27-і мен маусым айының 06-сы аралығында жұмыс жасайтындығын атап өтті. Сонымен бірге қала сыртындағы ақысыз лагерьге де қамқоршылық кеңестің келісімімен жартылай жетім, аз қамтамасыз етілген, көп балалы отбасы балаларынан тегін 15 жолдама берілгенін атап өтті. ата-аналарды балаларын лагерьге жіберуге шақырды.

ДТІЖО Т. Үсенов сонымен бірге мектеп директорының 14.05.2022 жылғы, № 41 бұйрығымен бекітілген «Мектеп ережесін» ата-аналарға таныстырып өтті және «Соңғы қоңырау» салтанатты жиынын өткізу туралы іс-шара, бұйрықпен ата-аналарды таныстырды және мектеп директорының бұйрығына сәйкес салтанатты жиыннан кейін бітіруші сынып оқушыларының жеңіл автокөлікпен шеруге шығуына, сейіл құруына және көңіл көтеру орындарында, кафелерде тойлауына қатаң түрде тыйым салынатындығын, аттестатты салтанатты түрде табыс етуге арналған мектеп бітіру кешін қалалық білім бөлімінің нұсқауына сәйкес күндіз, мектеп қабырғасында өткізілетіндігінен хабардар етті, ескертті.

Учаскелік инспектор, полиция майоры Д. Әшімбеков сөз алып, өз сөзінде ата-аналарды 2016 жылдың 1 қаңтарынан бастап ҚР Қылмыстық

кодексінің, ҚР Әкімшілік кодексінің баптарына өзгеріс енгені туралы түсінік берді.

ҚР ҚК, ҚР ӘК баптарына енгізілген жаңа өзгерістер.

127-бап. Ата-ананың немесе басқа да заңды өкілдердің балаларды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамауы

1. Ата-ананың немесе басқа да заңды өкілдердің кәмелетке толмаған балаларды тәрбиелеу мен оқыту жөніндегі міндеттерді орындамауы – жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет – жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға не он бес тәулікке дейін әкімшілік қамаққа алуға әкеп соғады.

442-бап. Кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде болуы

1. Кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз сағат 22-ден таңғы 6-ға дейін ойын-сауық мекемелерінде болуы – заңды өкілдеріне үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет- заңды өкілдеріне он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

443-бап. Кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз тұрғынжайдан тыс жерде болуы

1. Кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз тұрғынжайдан тыс жерде сағат 23-тен таңғы 6-ға дейін болуы–заңды өкілдеріне ескерту жасауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет–заңды өкілдеріне он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексі

140-бап. Кәмелетке толмаған адамды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамау

1. Кәмелетке толмаған адамды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді ата-анасының немесе өзіне осы міндеттер жүктелген өзге адамның, сол сияқты педагогтің немесе оқу, тәрбиелеу, емдеу мекемесінің немесе кәмелетке толмаған адамды қадағалауды жүзеге асыруға міндетті өзге мекеменің басқа да жұмыскерінің кәмелетке толмаған адамның алкогольдік ішімдіктерді, есірткі, психотроптық заттарды, сол тектестерді тұтынуына не қаңғыбастықпен немесе қайыршылықпен айналысуына не оның қылмыс, қасақана қылмыстық теріс қылық немесе қасақана әкімшілік құқық бұзушылық белгілері бар іс-әрекеттер жасауына әкеп соққан, дәлелсіз себептермен орындамауы немесе тиісінше орындамауы–екі жүз айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға не сол мөлшерде түзеу жұмыстарына не бір жүз сексен сағатқа дейінгі мерзімге қоғамдық жұмыстарға тартуға не алпыс тәулікке дейінгі мерзімге қамаққа алуға жазаланады.

2. Кәмелетке толмаған адамды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді ата-

анасының немесе өзіне осы міндеттер жүктелген өзге адамның, сол сияқты педагогтің немесе оқу, тәрбиелеу, емдеу мекемесінің немесе кәмелетке толмаған адамды қадағалауды жүзеге асыруға міндетті өзге мекеменің басқа да жұмыскерінің кәмелетке толмаған адамға қатыгездік танытуымен ұласқан орындамауы немесе тиісінше орындамауы – белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан үш жылға дейінгі мерзімге айыра отырып немесе онсыз, үш жүз айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға не сол мөлшерде түзеу жұмыстарына не екі жүз қырық сағатқа дейінгі мерзімге қоғамдық жұмыстарға тартуға не жетпіс бес тәулікке дейінгі мерзімге қамаққа алуға жазаланады.

Жарыссөзге ата-аналар комитеті мүшелері Т. Темірханова, О.Жұмаханов, Т. Төлбасиев, ата-аналар Ж. Нұрбекова, М.Төлеубековалар шығып, күн тәртібіндегі мәселелер бойынша өз ой-пікірлерін орта салды, отбасы мен мектеп әрқашан тығыз байланыста болу керектігін ұсынды.

Жиналыс қаулы етеді:

1. Тәрбие ісі жөніндегі орынбасар Т. Үсеновтің, оқу ісі жөніндегі орынбасар Ж. Омарбеков, Учаскелік инспектор, полиция майоры Д. Әшімбековтердің оқыған баяндамалары «қанағаттанарлық» деп бағалансын және отбасы мен мектеп арасында өзара тығыз байланыста жұмыстар жүргізілсін.
2. Оқушылардың жазғы демалысын ұйымдастыру, сауықтырылуын қамтамыз ету өз деңгейінде жүргізілсін және сынып жетекшілері жазғы кезеңде қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулық жүргізіліп, қауіпсіздік ережелері таныстырылсын.
3. Аттестатты салтанатты түрде табыс етуге арналған рәсім, мектеп бітіру кеші күндіз, мектеп қабырғасында өткізілсін, қауіпсіздік ережелері сақталынсын.
4. «Соңғы қоңырау» салтанатты жиыны өз деңгейінде өткізілсін және салтанатты жиыннан кейін бітіруші сынып оқушыларының жеңіл автокөлікпен шеруге шығуына, сейіл құруына және көңіл көтеру орындарында, кафелерде тойлауына тыйым салынсын және қадағалау, алдын алу мақсатында кезекшілік кестесі жасалынсын.
5. ҚР ҚК, ҚР ӘК баптарына енгізілген жаңа өзгерістер туралы мектеп оқушыларына түсіндіру жұмыстары жүргізілсін Жасөспірімдер арасында қылмыс пен құқықбұзушылықтың алдын алуға арналған жұмыстар жүйелі жүргізіліп, мектеп пен ата-ана, учаскелік инспектор, тәртіп сақшылары тарапынан қадағалансын.

Жиналыс төрағасы

Мектеп директоры

С. Жұмаханов С. Жұмаханов

С. Шокаманов С. Шокаманов

Ж. Талдыбаева Ж. Талдыбаева

САУРАН АУДАНЫ АДАМИ ӘЛЕУЕТТІ ДАМУ БӨЛІМІ ,
ҚАРАЖОН ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН ЖАЛПЫ ОРТА МЕКТЕБІ
КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

БАЯНДАМА

Тақырыбы:

«Қылмыстың алдын алудағы ата-аналар жауапкершілігі»

Қаражон ауылы

«Қылмыстың алдын алудағы ата-аналар жауапкершілігі»

Жастар арасындағы қылмыстың алдын-алу мемлекеттің басты міндеттерінің бірі болып табылады. Жасөспірімдердің және жастардың қылмысы туралы мәселе құқық қорғау жүйесінің ғана емес, сонымен қатар басқа да мемлекеттік ұйымдардың және азаматтық қоғам институттарының үнемі қадағалауын талап ететін басты мәселенің бірі. Жасөспірімдер арасындағы қылмыс қашан да ұлттық тұтастығымызға, ел болашағына қауіп төндіретін сөзсіз. Жаңадан өркендеп келе жатқан ұрпақтың қылмыстың буралаң жолдарын таңдауы - дәуір қасіреті. Сотталған жасөспірімдердің көбеюі - қоғам өмірінің келеңсіз жақтарын, халықтың әлеуметтік ахуалының төмен екенін байқатады. Қоғамда неғұрлым дені сау, еңбекке жарамды азаматтар көбейген сайын мемлекетіміздің әлеуметтік-экономикалық жағдайы а жедел дами бастайды. Бүгінде түрмеде отырған азаматтардың 70% пайызы жас адамдар. Сотталушылар қатарында кәмелеттік жасқа толмағандардың көбеюі біздің қоғамды алаңдатпауы мүмкін емес. Қылмыстық жауапкершілікке қылмысты жасау кезінде жасы 16-ға толған азаматтардың тартылатындығы белгілі. Алайда, адам өлтіргені, қасақана денсаулыққа ауыр зиян келтіру, ауырлататын мән-жайларда денсаулыққа қасақана орташа ауырлықта зиян келтіру, зорлау, жыныстық сипаттағы зорлық әрекеттері, адамды ұрлау, ұрлық, тонау, қарақшылық, қорқытып алу, ауырлататын мән-жайларда көлікті айдап кету, терроризм, адамдарды кепілге алу, қаруды ұрлау немесе қорқытып алу, оқ-дәрі, жарылғыш заттар мен басқа да құрылғылар, ауырлатылған мән-жайларда бұзақылық, тағылық, есірткі заттар мен психотроптық заттарды ұрлау немесе қорқытып алу ауырлататын мән-жайларда мәйітті немесе олардың көмілген жерлерін қорлау, көлік құралын немесе темір жолдарын қасақана жарамсыздық жағдайға келтірген үшін тұлғалар 14 жастан бастап қылмыстық жауапкершілікке тартылады. Сот тәжірибесі көрсеткендей, кәмелетке толмағандар көбінесе ұрлық, тонау секілді қылмыстар жасайды. Соңғы кезде аталған қылмыстар ішінде ұялы-телефондарды ұрлау жиі орын алуда. Мұндай қылмыстық істер бойынша жәбірленушілер құқық бұзушылардан жасы кіші, әлсіздеу, кәмелеттік жасқа толмағандар болып табылады.

Сот тәжірибесі көрсеткендей жасөспірімдер өз әрекеттерімен қауіп төндіретіндігі түсіндіреді. Жасалатын іс-әрекеттің қауіптілігі жасөспірімге

«өзгенің өмірі мен мүлкіне тиіспе», дегенді бала кезінен ата-анасы немесе тәрбиеленушілерінің үйретуіне байланысты. Кішкентай кезден бастап пайдалы ақыл-кеңес, дұрыс бағыт беру нәтижесінде қылмыстық әрекеттердің қауіптілігін сездіруге болады. Кәмелеттік жасқа толмағандардың істерін қарау барысында, олардың жеке басы, тәрбиелену мен өмір сүру жағдайлары қылмысты жасау себептері, қылмысты жасауға себеп болған жағдайлары, оған деген ересектердің әсері - мұның бәрі тәрбиелеу бағытындағы шара қолдану мен жаза тағайындауда ескеріледі. Көп жағдайда ата-аналардың жасөспірімге дұрыс тәрбие бермеуі мен қылмыстық әрекеттерге бармауы туралы ескертуінің кемшілігі - құқық бұзушылық себебі болады.

Қылмыс жасағаны үшін жазаға тартқаннан гөрі оның алдын алған әлдеқайда жақсы. Алдын алу жұмысының нәтижелі алғаш жасалған теріс қадамның дер кезінде анықталуынан ғана емес, сонымен бірге кәмелетке толмағандардың жеке тұлғалық ерекшеліктерін ескеруге де байланысты. Мектеп жасындағы балалардың құқықтық сапасының төмендігі олардың қылмысты көп жасауына, заң талаптарына өз талаптарын қарсы қоюына әкеліп соғады. Сондықтан оқушылар қылмысының алдын алып, құқықтық тәрбие беру бүгінгі күннің өзекті мәселесі. Құқықтық тәрбие - кәмелетке толмағандар арасында заң ұғымдарын насихаттай отырып, жасөспірімдерді қажетті заңдылық біліммен қамтамасыз етуді мақсат етеді. Жастарды заңның негізгі принциптерін біліп қана қоймай оны меңгере білуге де үйрету қажет.

ҚР ҚК, ҚР ӘК баптарына енгізілген жаңа өзгерістер.

127-бап .Ата-ананың немесе басқа да заңды өкілдердің балаларды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамауы

1. Ата-ананың немесе басқа да заңды өкілдердің кәмелетке толмаған балаларды тәрбиелеу мен оқыту жөніндегі міндеттерді орындамауы –жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет –жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға не он бес тәулікке дейін әкімшілік қамаққа алуға әкеп соғады.

442-бап. Кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде болуы

1. Кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз сағат 22-ден таңғы 6-ға дейін ойын-сауық мекемелерінде болуы – заңды өкілдеріне үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде

айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет – заңды өкілдеріне он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

443-бап. Кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз тұрғынжайдан тыс жерде болуы

1. Кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз тұрғынжайдан тыс жерде сағат 23-тен таңғы 6-ға дейін болуы – заңды өкілдеріне ескерту жасауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет – заңды өкілдеріне он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексі

140-бап. Кәмелетке толмаған адамды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамау

1. Кәмелетке толмаған адамды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді ата-анасының немесе өзіне осы міндеттер жүктелген өзге адамның, сол сияқты педагогтің немесе оқу, тәрбиелеу, емдеу мекемесінің немесе кәмелетке толмаған адамды қадағалауды жүзеге асыруға міндетті өзге мекеменің басқа да жұмыскерінің кәмелетке толмаған адамның алкогольдік ішімдіктерді, есірткі, психотроптық заттарды, сол тектестерді тұтынуына не қаңғыбастықпен немесе қайыршылықпен айналысуына не оның қылмыс, қасақана қылмыстық теріс қылық немесе қасақана әкімшілік құқық бұзушылық белгілері бар іс-әрекеттер жасауына әкеп соққан, дәлелсіз себептермен орындамауы немесе тиісінше орындамауы – екі жүз айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға не сол мөлшерде түзеу жұмыстарына не бір жүз сексен сағатқа дейінгі мерзімге қоғамдық жұмыстарға тартуға не алпыс тәулікке дейінгі мерзімге қамаққа алуға жазаланады.

2. Кәмелетке толмаған адамды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді ата-анасының немесе өзіне осы міндеттер жүктелген өзге адамның, сол сияқты педагогтің немесе оқу, тәрбиелеу, емдеу мекемесінің немесе кәмелетке толмаған адамды қадағалауды жүзеге асыруға міндетті өзге мекеменің басқа да жұмыскерінің кәмелетке толмаған адамға қатыгездік танытуымен ұласқан орындамауы немесе тиісінше орындамауы – белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан

үш жылға дейінгі, мерзімге айыра отырып немесе онсыз, үш жүз айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға не сол мөлшерде түзеу жұмыстарына не екі жүз қырық сағатқа дейінгі мерзімге қоғамдық жұмыстарға тартуға не жетпіс бес тәулікке дейінгі мерзімге қамаққа алуға жазаланады.

САУРАН АУДАНЫ АДАМИ ӘЛЕУЕТТІ ДАМЫТУ БӨЛІМІ
ҚАРАЖОН САУРАН АУДАНЫ АДАМИ ӘЛЕУЕТТІ ДАМЫТУ БӨЛІМІ
ҚАРАЖОН ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН ЖАЛПЫ ОРТА МЕКТЕБІ
КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

БАЯНДАМА

Тақырыбы:

**«Салауатты ұрпақ – біздің
болашағымыз»**

Қаражон ауылы

«Салауатты ұрпақ - біздің болашағымыз»

Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті елу елдің қатарына кіруі жөнінде мемлекет басшысы алға қойған міндетті жүзеге асыруда халықтың денсаулығы ең маңызды мәселе болып табылады. Қазіргі уақытта әлеуметтік жағдай, өмір сүру ұзақтығының төмендеуі және адам экологиясының қолайсыздығы бүкіл өркениетті әлем үшін көкейтесті мәселе болып отыр.

Салауаттылық - ішкіліктен, есірткі, темекіден аулақ болу, дене және жан тазалығын сақтау, тіпті қарапайым түрде айтсақ адамның киім киісі, тамақты қалыппен ішуі де кіретін игі іс-әрекет. Өмір заңдылығы салауатсыздықты кешірмейді, оғаш қылықтар түбінде опық жегізеді. Жасөспірімдердің салауаттылық өмірге ұмтылысы, зиянды әдеттерді жек көрушілігі олардың өзге адамдармен қарым-қатынасына яғни әлеуметтік ортаға тығыз байланысты. Ұрпақты өмір заңдылықтарына, салауаттылық негіздеріне бейімдеу мектеп жүйесі жүктеген маңызды да жауапкершілігі мол міндет болып табылады.

Мағжан Жұмабаев бір сөзінде: «Қазақтың тағдыры, келешекте ел болуы да мектебінің қандай негізде құрылуына барып тіреледі...» – дегені. Осы ой бүгінгі күні өзекті мәселе болып тұр. Қазіргі кезде білім беру мекемелерінің алдында тұрған міндеттердің бірі – жас ұрпақты салауатты өмір сүруге көзқарасын қалыптастыру, олардың денсаулығын сақтауға, қоршаған ортасын таза ұстауға және жоғары, сапалы білім алып, сол білімді келешектегі өмірінде пайдалана білуге тәрбиелеу.

Бала тәрбиесі әсіресе, мектептен тыс уақыттағы сыныптан тыс жүргізілетін жұмыстардың мән-мағынасы өте зор болып келеді.

Жастар денсаулығының нашарлауы, олардың ағзаларының ауруға қарсы тұру қабілетінің әлсіздігі, азып-тозуы, тез шаршағыштығы, өмірінің қысқа болуы – осы жайттардың айқын көрінісі. Бұл мәселелердің барлығы жастар арасында тәрбие жұмыстарының жұтандығының салдары екендігі даусыз.

Салауатты өмір салты - адам үшін аса маңызды, денсаулықпен тікелей байланысты құнды форма. Ол адам мәдинетінің бір бөлігі. Ал денсаулық адам бақытының негізгі бөлігі. Қоғамның болашағы әрбір адам денсаулығына байланысты. Денсаулыққа тек дененің сыртқы бүтіндігі ғана деп қарау ағаттық, жалпы алғанда оны организмнің жан-жақты дамуымен бүкіл қызметтердің жүзеге дұрыс асырылуы деп ұққан жөн. Бала тәрбиесі алдымен отбасынан басталады деп есептеймін, оған қоса біз

балаға рухани тәрбие және стихиялық тәрбие береміз. Отбасы тәрбиесі ол ата-анасы, туыстары, отбасындағы дәстүрлер. Рухани тәрбие – ол балабақшадан басталады, мектеп, ақпараттық құралдар. Стихиялық тәрбие - адамдармен қарым-қатынасы, қоршаған орта, жұмыс орны.

Өмір салты мен денсаулық арасындағы өзара байланыс салауатты өмір салты ұғымын құрастырады. Салауатты өмір салтын насихаттауда, салауатты өмір сүру мәдениетін қалыптастыру мәселелерін жетілдіретін, осы саладағы басымдылықтарды анықтайтын ғылым да, өскелең ұрпақты оқыту, тәрбиелеу формалары мен жаңа әдістерді ұстанатын білім де қажет. Мектеп оқушыларының салауатты өмір салтын қалыптастыру туралы алған білімдері болашақ азаматтардың денсаулығын сақтап қалуға берік тірек болады.

Мектеп оқушыларының салауатты өмір сүру мәдениетін қалыптастыру бұл:

- Біріншіден, жеке тұлғаның өзін қоршаған жансыз және жанды табиғи ортамен жан – жақты үйлесім тауып, өз ғұмырын Отаны, елі, отбасы және өзі үшін барынша пайдалы өткізу дағдысын қалыптастыру;

- Екіншіден, салауатты өмір салты – ол денсаулықтың үйлесімді дамып, сақталуы мен орнығуын қамтамасыз ету мақсатында денсаулықты нығайтуға бағытталған іс – шараларды жүргізу.

Мектептегі оқушы денсаулығын сақтау мен қалыптастырудың басты мақсаты: тұлғаның психологиялық, дене – қимыл әрекеттерінің мүмкіндіктері мен жас ерекшеліктерін ескеріп, гигиеналық ұғымдарды, салауатты өмір салтының уәждамаларын, жеке бас тазалығын жете түсіндіру;

Олардың мінез – құлқында белгілі гигиеналық тұрақтылықты қалыптастыру, өзіне - өзі қызмет ету, денсаулығын сақтау, нығайту, мәдени – гигиеналық мінез – құлық дағдыларын қалыптастыру болып табылады.

Салауатты өмір салтын қалыптастыру үшін қандай жағдайларға назар аудару керек?

Өмір салты дегеніміз не?

Бұл жеке адамның тіршілік етуге бағытталған мүмкіндіктерін қалыптастыру. Біздіңше, адамның әлеуметтік – психологиялық және биологиялық жақтан салауатты өмір салтын қалыптастыруға мына жағдайлар негіз бола алады:

- белсенді қозғалыс нәтижесінде организмді шынықтыру дене тәрбиесі немесе спортпен шұғылдану;

- физикалық еңбектің гигиеналық талаптарын жүзеге асыру;
- жеке және әлеуметтік гигиеналық талаптарын жүзеге асыру;
- қарым – қатынас және экологиялық мәдениетке жету;
- дұрыс жыныстық тәрбие алу;
- зиянды әдеттерден аулақ болу.

Салауатты өмір салтын қалыптастырудың мазмұны мен ұйымдастыру формалары мынаны көздейді:

- Жауапкершілік, өз денсаулығына жауапкершілікпен қарау;
- Табиғи сезімталдық, оқушылардың жас ерекшелігін ескеру;
- Ғылымилық, тек тексерілген ғылыми дәлелденген деректерге ғана сүйену;
- Экологияландыру, адам организміне қоршаған орта факторларының әсерін білу;
- Ұлттық аймақтық ерекшеліктерді ескеру, салауатты өмір салты туралы ұлттық салт-дәстүрлерімен танысып оны ұстана білу;
- Үздіксіз оқыту, салауатты өмір салты дағдыларын үздіксіз қалыптастырып үнемі пайдалану;
- Әлеуметтендіру, салауатты өмір салтын ұстанған қоғам мүшесін дайындау.

Осы ұстанымдарды негіздеп жасөспірімдерді салауатты өмірге тәрбиелеу барысында мұғалімнің орны ерекше болуы тиіс. Мұғалім мектептегі басты тұлға. Қай мектептің болсын нәтижелі, жемісті жұмыс істеуі түптеп келгенде сол мектепте еңбек ететін әр мұғалімнің өз міндетіне, көзқарасына тікелей байланысты. Әрбір сыныпта ұстаз алдында отырған шәкірттері де сол болашаққа барар жол үстіндегі талапкерлер.

Қазақстан Республикасының «Білім заңында» мектеп оқушылары бойында адамгершілік және тұрмыс негіздерін қалыптастыру, адамзаттыққа тәрбиелеу және олардың ақыл-ой, танымдық шығармашылық қабілетін анықтау басты міндет екендігі айтылған. Осы міндеттердің жауапкершілігі негізінен мектептегі сынып жетекшісіне жүктеледі. Сондықтан оқушы бойына адамгершілік, ізгілік, мейірімділік, ақыл-ой, танымдық сана-сезім қалыптастыратын салауатты тәрбие беру мазмұнын жаңаша құруды көздейді.